

A photograph of four diverse children (two girls and two boys) sitting around a table in a library, looking at a laptop. A large yellow curved graphic element is on the right side of the image.

Open samen de toekomst

Werkplan

Impuls Open Leermateriaal (IOL)

september 2023 t/m december 2024

impuls
open
leermateriaal

Inhoud

- 1 Impuls Open Leermateriaal – achtergrond** 3
- 2 Doelstelling programma** 4
- 3 Evaluatie 2022-2023** 7
  - Lessons learned: inzicht in uitdagingen funderend onderwijs 7
  - Leraren 7
  - Lessons learned: programmastructuur en focus 9
- 4 Focus IOL 2023-2024** 11
  - Kernwaarden 11
  - Governance en betrokkenheid 11
  - Stappen zetten 13
  - Deelvragen en thema's 14
- 5 Ambities per thema Q4 2023 en heel 2024** 15
  - Thema 1: Opschaling in gebruik (voorheen programmalijn 1 en 2) 16
  - Thema 2: Regie op open (voorheen programmalijn 3) 17
  - Thema 3: Infrastructuur versterken (voorheen programmalijn 4) 18
  - Thema 4: Onderbouwen met kennis en kunde (voorheen programmalijn 5) 19
- 6 Programmamanagement** 20
- Bijlage 1 Monitoring KPI's** 21
  - Operationalisering 21
  - Proces 22

1

Impuls Open Leermateriaal – achtergrond

Iedere leraar wil leerlingen de mogelijkheid bieden om zich optimaal te ontwikkelen. Elke school wil dat leraren regie hebben op het werken aan onderwijsdoelen. Elk bestuur streeft naar maximale onderwijskwaliteit voor de scholen. En elk kind heeft het recht zich in een ononderbroken ontwikkelingslijn te ontplooiën tot burger die kan participeren in de samenleving van nu en in de toekomst. Het onderwijs in Nederland kent echter een aantal hardnekkige uitdagingen. De onderwijskwaliteit staat onder druk en de kansenongelijkheid en verschillen tussen leerlingen nemen toe. Daarbij komt talent niet altijd volledig tot bloei en de werkdruk van leraren blijft hoog, onder andere door kwantitatieve en kwalitatieve lerarentekorten. Maar ook door te weinig tijd voor eigen professionalisering en een gebrek aan effectieve innovatiekracht in scholen.

Met het programma Impuls Open Leermateriaal (een programma in het kader van de Groeifondsmiddelen) dragen we bij aan oplossingen voor deze complexe vraagstukken in het funderend onderwijs om daarmee de onderwijskwaliteit te verhogen en de economie te versterken. Dat doen we door aan te sluiten bij actuele ontwikkelingen in het veld (zoals de focus op basisvaardigheden en oplopende lerarentekorten), inzichtgevende rapporten (zoals van de Inspectie van het Onderwijs en de Onderwijsraad) en bestaande initiatieven zoals de strategische agenda's van PO-Raad en VO-raad.

2 Doelstelling programma

Het programma Impuls Open Leermateriaal (IOL) heeft als doel de kwaliteit van het basisonderwijs, gespecialiseerd onderwijs en voortgezet onderwijs te verhogen door te investeren in het (laten) ontwikkelen van kwalitatief goed open leermateriaal en de distributie en het gebruik ervan. Hiermee kunnen leraren beter inspelen op de talenten en behoeften van hun leerlingen. Het gebruik van open lesmateriaal vergroot, bij de juiste inzet, de motivatie van leerlingen, het vermindert schooluitval, verhoogt leeropbrengsten en verbetert bovendien de aansluiting op de samenleving en de beroepspraktijk. Daarnaast kunnen we in het onderwijs met open leermaterialen ook snel inspelen op actuele thema's in de samenleving. Daarnaast is het efficiënter om leermateriaal in te zetten dat door collega's of non-profit organisaties is ontwikkeld en niet alles zelf te hoeven maken.

Bij het realiseren van een doorbraak in het gebruik van open leermateriaal, spelen veel complexe belangen en vraagstukken, ook op het niveau van cultuurverandering in het onderwijs. Dit vraagt om interventies en ontwikkelingen op operationeel, tactisch en strategisch niveau die elkaar versterken. Dit doen we in een ecosysteem van verschillende stakeholders met (ook) hun eigen belangen en business. Samen werken we aan concrete resultaten én aan duurzame oplossingen voor de complexe vraagstukken die we op te lossen hebben. De kernvraag en deelvragen koppelen we aan de ambitie en strategische doelstellingen (oplossingen) die in samenhang gaan leiden tot de beoogde doorbraak in het gebruik van open leermateriaal.

De doelstelling van het programma IOL is het verhogen van de kwaliteit van het funderend onderwijs, door meer ruimte te maken voor leraren en scholen om in te spelen op de talenten en behoeften van hun leerlingen. Dit draagt bij aan de motivatie van leerlingen, zorgt voor minder uitval en leidt tot hogere leeropbrengsten. Bovendien wordt bijgedragen aan de actualiteit en relevantie van het onderwijs (en daarmee aan de aansluiting op de maatschappelijke context en beroepspraktijk). Dit bereiken we door te investeren in het gebruiken, delen en ontwikkelen van open (digitaal) leermateriaal, waarbij de kwaliteit en beschikbaarheid van deze middelen geborgd wordt.

De ambitie is besloten in de volgende geformuleerde **missie**:

‘In 2030 werkt minimaal de helft van de scholen in het funderend onderwijs (po, vo en go) bewust (in schoolbeleid én in de onderwijspraktijk) met een zelfgekozen mix van gesloten en open leermateriaal om hiermee beter in te kunnen spelen op de talenten en behoeften van hun leerlingen en de maatschappij.’

De hierna geformuleerde KPI's zijn afgeleid van, of voorwaarde voor, deze missie. In Bijlage 1 zijn de KPI's uitgewerkt naar indicatoren en monitorings-instrumenten.

De ambitie is in het eerste jaarplan uitgewerkt in een aantal strategische doelstellingen. Deze oorspronkelijke doelstellingen zijn opgenomen in figuur 1.

Figuur 1: Bovenste laag Doel-
Inspanningen-Netwerk programma

Ambitie

Verhogen van de kwaliteit van het funderend onderwijs door te investeren in het gebruik, delen en ontwikkelen van open (digitaal) leermateriaal

Betere aansluiting
op de arbeidsmarkt

Minder schooluitval

Hogere
leeropbrengsten

Strategische doelen

1. Er is een rijke collectie van goede open leermiddelen beschikbaar en goed ontsloten. Dit verrijkt het onderwijs.

2. Leraren zijn in staat om vanuit curriculum bewustzijn de beste mix van open en gesloten materialen te kiezen en benutten in hun onderwijs.

3. Een substantieel deel van de leraren is in staat om bij te dragen aan de ontwikkeling van open leermateriaal. Dit verhoogt hun eigenaarschap.

4. Scholen weten beter hoe zij open leermateriaal kunnen inbedden in hun visie en schoolbeleid. Dit versterkt de regie op leermiddelen.

5. Er is een goede ict-infrastructuur waardoor open leermateriaal beter gevonden, gemaakt en gedeeld kan worden. Dit zorgt voor meer gemak voor de gebruiker.

6. Er is meer kennis beschikbaar (o.a. onderzoek) over hoe open leermateriaal bijdraagt aan de onderwijskwaliteit. Zodat scholen en leraren de beste keuzes kunnen maken.

7. Er is sprake van een stevige ondersteuningsstructuur op het gebied van open leermiddelen. Zodat scholen en leraren worden ontlast.

In de afspraken met het groeifonds zijn een aantal programmaspecifieke kritische prestatie-indicatoren (KPI's) gedefinieerd, die in de figuur 2 worden weergegeven.

Figuur 2: Programmaspecifieke kritische prestatie-indicatoren (KPI's)

KPI's		Target			Moment van data verzamelen
	Toelichting	1 januari 2024	Na schooljaar 24/25	Na schooljaar 28/29	
De wijze waarop wordt samengewerkt en waarop het programma in control is	Zijn de verschillende stakeholders en betrokken partijen tevreden over het functioneren van het programma?	7	7	7	Monitoring, einde fase
Scholen verbinden	Aantal scholen betrokken via netwerken	40	800	1600	Monitoring, einde fase
	Waardering betrokken scholen over het programma, rapportcijfer (1-10)	7	7	7	Monitoring, einde fase
	Percentage van alle scholen dat bekend is met open leermateriaal	10%	30%	80%	Monitoring, einde fase
Leraren versterken	Aantal leraren die direct betrokken zijn bij het programma met een vergoeding voor hun rol in het stimuleren van open leermateriaal (trainer, coach, ambassadeur)	10	75	200	Monitoring, einde fase
	Waardering train de trainer traject door deelnemers en trainers. Rapportcijfer (1-10)	7	7	7	Monitoring, einde fase
Collecties verrijken	Het aantal nieuw ontwikkelde, nieuw ontsloten of fors verbeterde collecties	8	50	125	Monitoring, einde fase
	Gebruik van collecties	Plan van aanpak monitoring opgeleverd ¹	Volgt uit PvA	Volgt uit PvA	Monitoring, einde fase
	Gebruik Wikiwijs Maken ²	Jaar op jaar groei van gem. 5%	Jaar op jaar groei van gem. 5%	Jaar op jaar groei van gem. 5%	Monitoring, einde fase
Open-Leermiddelen infrastructuur verbeteren	Jaarlijks wordt het ecosysteem uitgebreid a.h.v. wensen van gebruikers	Eerste uitbreiding infrastructuur op basis van wensen vanuit de pilots. Ontwikkel-systeematiek ontwikkeld met ontwikkel-agenda (rolling document)	Jaarlijkse resultaten behaald op basis van ontwikkelagenda	Jaarlijkse resultaten behaald op basis van ontwikkelagenda	Monitoring, einde fase
	Waardering van het ecosysteem en de geboden begeleiding vanuit het programma door de gebruikers uit de betrokken netwerken. Rapportcijfer (1-10)	7	7	7	Monitoring, einde fase
Kennis ontwikkelen en kwaliteit verhogen	Het aantal publicaties gebaseerd op (wetenschappelijk of praktijk-) onderzoek in journals of vakbladen	2	8	25	Monitoring, einde fase
	De toegevoegde waarde van de opgestelde kwaliteitscriteria	Eerste versie kwaliteitsconcept in gebruik + plan van aanpak voor doorontwikkeling en inzichtelijk maken toegevoegde waarde kwaliteitscriteria	Volgt uit PvA	Volgt uit PvA	Monitoring, einde fase
Outcome	De impact van open leermateriaal op de onderwijskwaliteit (hogere leeropbrengsten, minder uitval) wordt in beeld gebracht via breed kwalitatief onderzoek onder leraren en scholen	Onderzoeksdesign om impact zichtbaar te maken opgeleverd	Volgt uit onderzoeksdesign	Volgt uit onderzoeksdesign	Monitoring, einde fase

1 Per collectie, per doelgroep kunnen de ambities anders liggen. Bij het eerste evaluatiemoment zal een plan van aanpak gepresenteerd worden om het succes van de collecties inzichtelijk te maken.

2 Een maat die we nu wel op kunnen nemen om groei inzichtelijk te maken is het gebruik van Wikiwijs Maken. In het onder voetnoot 2 genoemde plan van aanpak wordt tevens opgenomen op welke manier het gebruik van de collecties en de infrastructuur het beste gemeten kan worden. Dit kan tot aanpassing van de monitoringssystematiek en de KPI's leiden bij het eerste evaluatiemoment.

3

Evaluatie 2022-2023

In 2022-2023 is hard gewerkt aan het opzetten van de programmastructuur, betrekken van de partners en opstarten van de pilots. Daarnaast hebben we kennis ontwikkeld over open leermateriaal en was het belangrijk om eerste stappen te zetten naar een gezamenlijk beeld en een, gedeelde, uitgewerkte ambitie. Het kostte tijd om juridische, financiële en contractuele zaken goed in te richten. Dit vormt de basis voor een goede samenwerking.

De opgestelde kpi's geven ons richting en we hebben deze verder uitgewerkt in indicatoren en monitorings-instrumenten. We zien aanzienlijke progressie in het verbinden van scholen aan IOL: we hebben flinke stappen gezet met de pilots, koploperscholen en veldexpertscholen. Inmiddels zijn meer dan 100 scholen verbonden, voornamelijk in het vo. Daar hebben we in deze eerste fase onze aandacht op gericht. Daarnaast zien we dat in het kader van de pilot-regeling inmiddels nieuwe collecties open leermateriaal ontwikkeld en verrijkt worden. In schooljaar 2022-2023 waren dit er 14 in totaal. Ze lopen uiteen van een themapagina over het slavernijverleden tot een lespakket Wetenschap- en Techniekonderwijs. Ook zien we dat collecties geactualiseerd en gemeta-dateerd worden.

We hebben geleerd wat ervoor nodig is om volgende stappen te zetten in de programmastructuur, focus en samenwerking én we leren van wat er in de initiatieven gebeurt. Ook ontwikkelen we binnen het programma IOL kennis op het gebied van open leermateriaal.

We zijn nu evaluatieprocessen goed aan het inrichten, voeren een kwartaal-structuur in voor alle programma-onderdelen en gebruiken evaluatieformats. Ook verbinden we onderzoeks- en monitoringsinstrumenten aan de evaluaties. Daarmee treffen we voorbereidingen om eind 2023 de stand van zaken rondom de KPI's met onderbouwing inzichtelijk te maken met het oog op de evaluatie en criteria voor het Groeifonds.

Lessons learned: inzicht in uitdagingen funderend onderwijs

In het onderwijs zien we verschillende ontwikkelingen die vragen om de inzet van open leermateriaal. Niet alleen meer gerichte differentiatie in de klas, maar ook aanbod voor specifieke doelgroepen zoals voor het gespecialiseerd onderwijs, begaafde leerlingen, kinderen die tijdelijk niet naar school gaan of leerlingen die gericht extra moeten oefenen met specifieke onderdelen. Ook hebben scholen meer aandacht voor het versterken van de basisvaardigheden, ook geïntegreerd in andere vakken, werken ze vaker thematisch en zijn ze op zoek naar leermateriaal voor specifieke onderwijsdoelen zoals creatieve ontwikkeling, sociale vaardigheden of de nieuwe domeinen burgerschap en digitale geletterdheid maar ook hebben scholen er behoefte aan om flexibel te kunnen inspelen op de actualiteit.

Daarnaast zien we dat formatief handelen steeds prominenter in po en vo wordt ingezet; hier spelen (digitale) open leermaterialen en (oefen)toetsen een belangrijke rol in. Ook in het kader van leerdoelgericht werken en de verlengde/verrijkte schooldag of de inzet van niet-bevoegde leraren kan open leermateriaal bijdragen aan onderwijskwaliteit en een aanvulling vormen op ander leermateriaal, het op de juiste manier inzetten van leermateriaal, al dan niet met didactische toepassingen. Ook zien we dat veel kwalitatief goed materiaal ontwikkeld wordt door publieke instellingen als bibliotheken en musea en vanuit het werkveld. De kunst is om dit op de juiste manier te integreren in het onderwijs dat nu vaak 'dicht' zit door een vast rooster en vaste lesmethoden.

Leraren

De inzet van open leermateriaal vraagt om een doorontwikkeling van de rol en het beroepsbeeld van leraren: hiermee worden ze naast uitvoerder van het onderwijs (dat anderen hebben bedacht), meer samensteller, regisseur, ontwikkelaar en ontwerper van onderwijs. Door gericht te zoeken naar wat anderen hebben ontwikkeld, materiaal te vinden dat voldoet aan

kwaliteitscriteria, dat waar nodig aan te passen en lesmateriaal samen te stellen op basis van leerdoelen en leerlijnen, nemen zij meer regie over het curriculum op school en wordt het mogelijk beter aan te sluiten bij de behoeften van leerlingen. Door dit samen met collega's te doen en te plaatsen in een proces (bijvoorbeeld in een professionele leergemeenschap of met lesson study), wordt de professionele samenwerkingscultuur in een school en tussen scholen versterkt. Op deze manier zijn leraren continu bezig met het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van onderwijs, passen zij lesmateriaal aan, versterken zij de kwaliteit ervan en mogelijke toepassingen en delen zij dit weer met andere onderwijscollega's. Zo bouwen we samen in Nederland aan een sterk funderend onderwijs waar leraren zelf de regie hebben over de inzet van leermaterialen en maken zij zelf bewuste keuzes met betrekking tot leermateriaal: open leermateriaal en leermateriaal van educatieve uitgevers (lesmethoden).

Scholen staan voor grote uitdagingen. Denk bijvoorbeeld aan het lerarentekort, de toename van kansenongelijkheid, dalende resultaten bij de basisvakken/basisvaardigheden en een hoge werkdruk, dus weinig ontwikkeltijd. Dit maakt dat scholen en leraren niet altijd ruimte ervaren om zich op onderwijsverbetering en -vernieuwing te richten. Leraren die volledig vertrouwd zijn met het werken met een commerciële lesmethode en daar veel houvast aan hebben, zullen niet snel op zoek gaan naar leermateriaal en dus ook niet naar materiaal dat open beschikbaar is.

Het inzetten van open leermateriaal kan op allerlei manieren plaatsvinden: kleinschalig en incidenteel aanvullend op de lesmethode van dat vak of juist passend bij een actuele onderwijsvernieuwing in de school om onderwijskwaliteit te versterken, zoals gepersonaliseerd leren, formatief handelen of thematisch werken. Het gebruiken van open leermateriaal kan een vliegwieltje zijn voor, of een belangrijke bijdrage leveren aan, het verbeteren van de onderwijskwaliteit voor alle leerlingen.

Indien open leermateriaal wordt gebruikt onder een creative commons licentie zijn er geen problemen met auteursrechten. Vaak wordt binnen scholen

gebruik gemaakt van aanvullend leermateriaal, waarbij er niet altijd rekening wordt gehouden met bijvoorbeeld auteursrechten, of ongewenste verwerking van persoonsgegevens. Door bewuster te kiezen voor het werken met open leermateriaal is de kans op succesvolle toepassingen groter en het risico op ongewenste effecten kleiner. In het kader hiervan is het wenselijk dat elke docent over de juiste expertise beschikt om onderbouwde keuzes te maken voor leermateriaal van bewezen kwaliteit dat in een specifieke context het meest geschikt is.

Met de opkomst van complete lesmethoden, is de afhankelijkheid van educatieve uitgevers gegroeid. De dwingende planning die veelal samenhangt met een reguliere lesmethode, belemmert de flexibiliteit van leraren(teams) en daarmee het vakmanschap van de individuele leraar en gewenste ontwikkelingen op schoolniveau die vragen om flexibiliteit in leermiddelen, zoals differentiatie, thematisch onderwijs, groepsdoorbroken onderwijs of leerdoelgericht onderwijs. Leraren die in aanvulling op hun lesmethodes, of in plaats ervan, eigen materiaal ontwikkelen, doen dit veelal in hun vrije tijd zonder dat hier financiële compensatie tegenover staat. In tegenstelling tot materiaal dat in opdracht van een uitgever wordt ontwikkeld, vindt geen kwaliteitscontrole plaats (met welke standaarden dan ook), wat verspreiding en gebruik door anderen van zelfgemaakt materiaal ingewikkeld kan maken.

IOL wil leraren faciliteren en stimuleren in samenwerking met collega's open leermateriaal te ontwikkelen en te gebruiken dat aan overeengekomen kwaliteitscriteria voldoet. Daarnaast werken we aan meer eenduidigheid over wat open leermateriaal is en het beschrijven van vormen van deels open materiaal, met voorbeelden, zodat er meer duidelijkheid komt en mogelijkheden voor een echte dialoog op scholen, binnen besturen en in de sector.

Het gebruik van open leermateriaal is gratis, maar de ontwikkeling niet. Daarvoor is het belangrijk dat er aan businessmodellen gewerkt wordt. Wie gaat de ontwikkeling en het actueel houden van collecties betalen?

Lessons learned: programmastructuur en focus

Het beeld dat leraren over de inzet van open leermateriaal hebben, is divers en niet altijd positief. Er is veel onbekendheid rondom wat open leermateriaal is, waar het te vinden is, hoe de kwaliteit is gewaarborgd en hoe je ermee werkt. Het beeld dat zodoende is ontstaan, is dat er slechts een kleine groep vernieuwers is die enthousiast met open leermateriaal werkt en dat het niet geschikt zou zijn voor de gemiddelde school.

Vanuit Impuls Open Leermateriaal is het belangrijk om meer bekendheid te geven aan en 'spelregels' te formuleren voor het gebruiken en ontwikkelen van open leermateriaal. Hiermee kunnen leraren verleid en geïnspireerd worden er zelf mee aan de slag te gaan. Dit doen we door het creëren en faciliteren van mogelijkheden van open en deels open leermateriaal, aansluitend bij de praktijk en voortkomend uit onderwijsvraagstukken. Op die manier wordt een impuls gegeven aan de beschikbaarheid en toegankelijkheid van meer open leermateriaal dat past bij de behoeften vanuit het onderwijs. Tegelijkertijd hebben we een parallel proces ingericht dat zich richt op metadatering en kwaliteitscriteria. Dit geeft een impuls aan de kwaliteit door betere vindbaarheid en aanknopingspunten voor toepasbaarheid.

Concreet betekent dit dat we niet alleen belang hebben bij een heldere en eenduidig te gebruiken definitie van 'open leermateriaal', maar ook heldere voorbeelden, voordelen en risico's van materiaal dat niet volledig, maar deels, open is. Vanuit herkenbare toepassingen (bijvoorbeeld voortkomend uit de pilots), en het geven van context en toepassingsmogelijkheden, kunnen leraren hier zelf mee aan de slag. Een belangrijke voorwaarde is dat hun praktijk, hun onderwijsvraagstukken centraal staan. Open leermateriaal is geen doel op zich, maar kan een belangrijke plek verwerven omdat het bijdraagt aan oplossingen voor vraagstukken die spelen op een school en binnen de sector. Ook is het van belang een helder beeld te krijgen van gewenst nieuw aanbod aan open leermateriaal om keuzes te maken over het ontwikkelen van collecties en zicht te krijgen op de manier waarop open leermateriaal aanvullend ingezet kan

worden. Via de regeling, via partners, door verkenningen en via activiteiten binnen IOL krijgen we zicht op de belangrijkste vraagstukken voor leerlingen, leraren, scholen (teams en schoolleiders), schoolbesturen en op sectorniveau.

In het eerste jaar is er veel in beweging gekomen en ruimte gegeven aan initiatieven en partners. Dat heeft gezorgd voor dynamiek. De komende tijd is aandacht nodig om verwachtingen, opbrengsten, focus en samenhang te verduidelijken. Voor een duurzame borging en onomkeerbare beweging, zijn partners cruciaal, zowel in capaciteit binnen het programma als een rol ambassadeursrol voor open leermateriaal, gekoppeld aan de organisatiedoelstelling. Dit vraagt om een heldere partnerstrategie en duidelijke afspraken over inzet van middelen, randvoorwaarden en verwachtingen ten aanzien van de geleverde prestaties en opbrengsten.

Omdat open leermateriaal geen doel op zich is en de leraar cruciaal is bij de inzet van open leermateriaal die bijdraagt aan onderwijskwaliteit, richten we ons op de transitie van de rol van de leraar: die van uitvoerder, samensteller en ontwikkelaar van onderwijs. Daarbij is curriculumbewustzijn een belangrijk vehikel, evenals samen onderwijs ontwerpen, werken vanuit (doorlopende) leerlijnen en leerdoelen, differentiatievaardigheden en kwaliteitsbewustzijn. Zowel voor traditioneel als vernieuwend onderwijs kan de inzet van open leermateriaal zorgen voor een passend aanbod, op het juiste moment, in verschillende contexten. Ook lerarenopleidingen en toeleveranciers van lerarenopleidingen zijn van groot belang. Toekomstige leraren in aanraking brengen met open leermateriaal, hen ermee laten werken en daarmee meer oplossingen te ontwikkelen om kwaliteit te versterken en elke leerling een ononderbroken leerlijn te bieden, draagt bij aan de professionaliteit van leraren en aan versterking van het vak.

We hebben geleerd dat het werken met de pilots, koplopers en veldexpert-scholen bij uitstek inzichten oplevert in knelpunten, vraagstukken en werkzame elementen. Het ophalen van deze informatie en vertalen naar randvoorwaarden, kennis voor de sectoren en concrete tools en oplossingen is de basis voor IOL in 2023-2024. We weten dat alleen goede voorbeelden niet leiden tot de gewenste doorbraak. De vraag is hoe de inzichten leiden tot opschaling in het onderwijs en hoe we daar een bijdrage aan kunnen leveren. Dat geldt ook voor scholen die nog weinig met (aanvullend) open leermateriaal werken. Hoe zorgen we ervoor dat we niet alleen de voorlopers bedienen, maar juist de impact in het gehele scholenveld vergroten? Wat we constateren is dat het werken met open leermateriaal voor veel leraren en lerarenopleidingen nog onontgonnen terrein is.

4

Focus

IOL 2023-2024

Kernwaarden

Om samen de juiste keuzes te kunnen maken, koers te houden en te zorgen voor professioneel samenwerken, staan enkele waarden centraal. Deze zijn o.a. voortgekomen uit de partnerbijeenkomst in juni 2023. Met deze waarden ontwikkelen we niet alleen de beoogde kpi's, maar ook stevige verbindingen voor een duurzame samenwerking in het veld van open leermateriaal.

De kernwaarden zijn:

Open

Belofte: we werken transparant samen door inzicht te geven in processen en resultaten. Duidelijkheid en helderheid zijn daarbij belangrijke aanknopingspunten. We zijn duidelijk naar onszelf en anderen en gedragen ons betrouwbaar door elkaar te betrekken en niet te verrassen en door afspraken te maken over rollen en taken (en deze na te komen).

Oprecht

Belofte: we zijn met IOL dienstbaar aan het onderwijs, kunnen samen en afzonderlijk de besteding van middelen onderbouwen en richten ons op het creëren van waarde voor o.a. leerlingen en leraren. We spreken elkaar aan op handelen en gedrag en zorgen samen voor de kwaliteit waar we achter staan.

Ondernemend

Belofte: we maken ruimte voor het gezamenlijke doel, kiezen voor passende en innovatieve oplossingen, zijn samen aan het leren en zorgen voor de goede energie in het programma en uitstraling naar buiten.

Oplossingsgericht

Belofte: we kunnen erop vertrouwen dat we samen het gemeenschappelijke belang vertegenwoordigen, we zorgen voor duurzame oplossingen en opbrengsten voor het onderwijs en gedragen ons verantwoordelijk voor proces en resultaten. We focussen op oplossingen voor de uitdagingen en dragen daar allemaal aan bij.

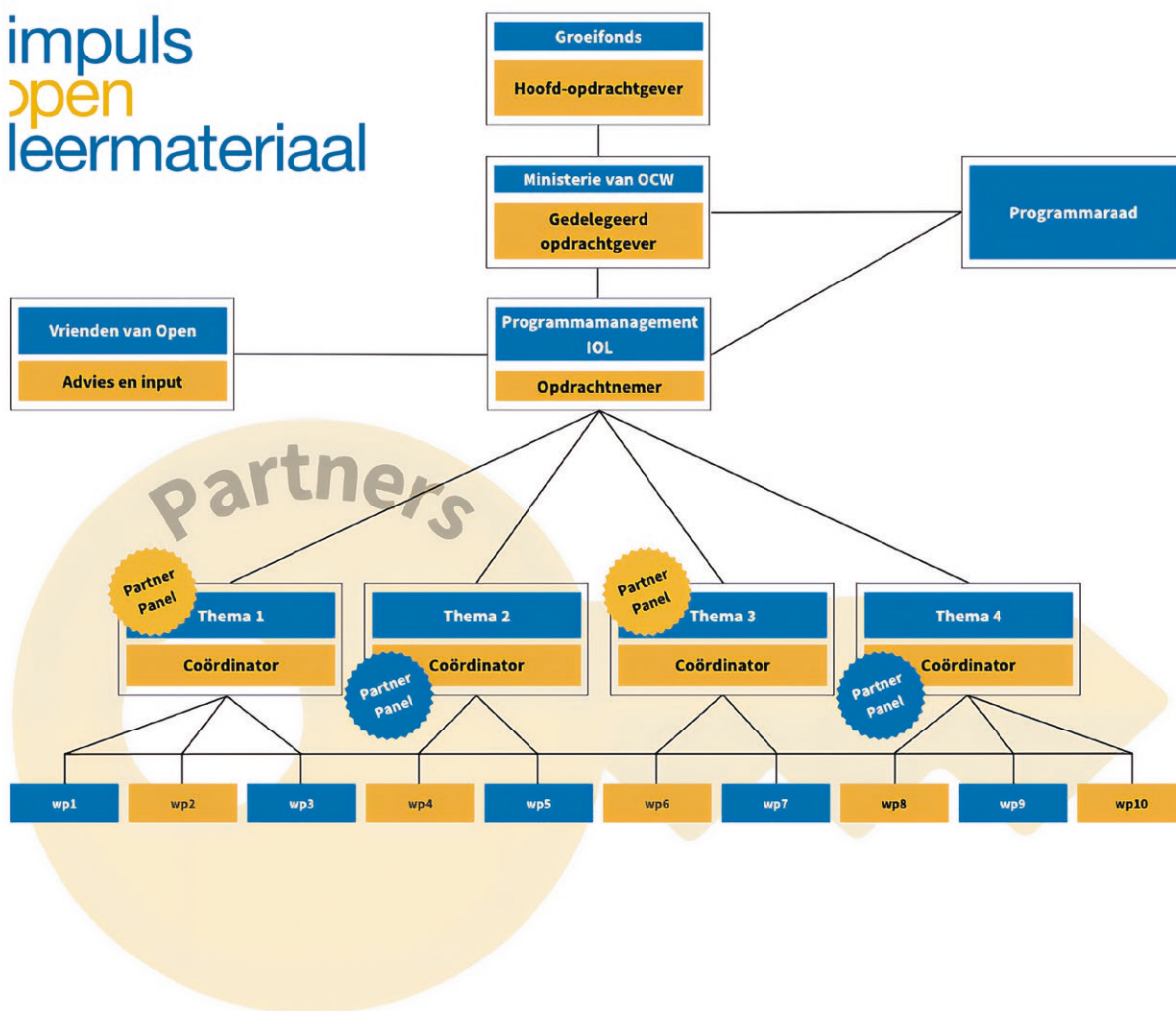
De kernwaarden worden verder uitgewerkt in deze werkplanperiode en verbonden aan partnerstrategie, programmamanagement en oplossingen voor de vraagstukken rondom open leermateriaal.

Governance en betrokkenheid

De regiestructuur vanuit de vastgestelde governance voor Groeifondsprojecten is de basis voor de governance binnen het programma IOL. Dat betekent dat we streven naar synergie met andere Groeifondsprogramma's en organisaties die (deels) werken aan dezelfde opdracht. We zorgen daarmee voor overzicht en ook in de governance-structuur binnen IOL zijn overzicht, duidelijkheid en transparantie het startpunt. We committeren ons aan de uitgangspunten en afspraken en richten processen in waarmee we dit kunnen onderbouwen en verantwoorden. Concreet vertalen we de regiestructuur op deze wijze naar het programma IOL:

Uitgangspunten:

- Het programmamanagement is opdrachtnemer van IOL, namens de partners in het programma. Het programmamanagement is ondergebracht bij Kennisnet, als penvoerder.
- Het programmateam bestaat uit de vier themacoördinatoren, programmamanager, programmasecretaris, verbinder en strategisch communicatieadviseur. De themacoördinatoren houden zich bezig met de uitvoering van de werkpakketten en behalen van de beoogde resultaten. De vijf initiële programmalijnen zijn omgezet naar vier thema's zoals beschreven in de evaluatie 22/23: lijn 1 en 2 vormen thema 1, voormalige lijn 3 is thema 2 etc. Alle pilots en andere vernieuwende initiatieven van en met scholen, vallen onder Thema 1.
- Het ministerie van OCW is (vanuit het Groeifonds) gedelegeerd opdrachtgever aan het programmamanagement. Elk kwartaal zijn er voortgangsgesprekken tussen gedelegeerd opdrachtgever (OCW) en opdrachtnemer (programmamanagement, aangevuld met Kennisnet als penvoerder).

Periodiek zijn er evaluatiegesprekken met het Groeifonds, met betrekking tot de afgesproken go/no go momenten.

- Kennisnet is naast partner in het programma, tevens penvoerder en daarmee financieel verantwoordelijke voor een groot deel van het programma (behoudens de DUS-I regeling). Dat betekent dat Kennisnet voorwaarden kan stellen aan partners om het financiële risico te minimaliseren. Dit gaat met name over de samenwerkingsovereenkomst (inclusief accountantsverklaring) en aanvullende afspraken.
- Alle partners dragen bij aan de doelstellingen van Impuls Open Leermateriaal. Dat kan op verschillende manieren: inzet van capaciteit voor de werkpakketten onder regie van het programma, projecten/activiteiten die passen binnen een werkpakket (in afstemming met programmamanager), delen van (tussen)opbrengsten met belanghebbenden binnen de eigen organisatie en naar externen, deelnemen aan partnerbijeenkomsten en andere gesprekken met partners en programmamanagement, actief uitdragen van het werken met open leermateriaal, gekoppeld aan de eigen organisatiedoelstelling, bijwonen van activiteiten binnen IOL, deelname aan een PartnerPanel (iedere partner participeert in één van de vier panels) (zie nevenstaand organogram).
- Het netwerk 'Vrienden van Open' bestaat uit professionals en belanghebbenden met verschillende rollen, perspectieven en visies die individueel en als groep gevraagd en ongevraagd advies geven over het programma en als sparringpartner en ambassadeur fungeren (op te zetten in deze werkplanperiode). Vrienden van Open zijn tevens ambassadeurs, vormen een informeel netwerk en kunnen als groep, subgroep of als individu kritisch meedenken, als aanvulling op de rol van de programmaraad.

Figuur 3: Organogram Impuls Open Leermateriaal

Stappen zetten

Bovenstaande inzichten resulteren in volgende stappen voor het programma. Dat betekent dat we in het programma meer helderheid, focus en samenhang gaan aanbrengen, onder andere door de programmalijnen te wijzigen naar vraagstukken (zodat we meer aan de bedoeling kunnen werken en samenwerking logischer wordt). Daar koppelen we werkpakketten aan, zodat de organisatiestructuur overzichtelijk is (en we projectmatig kunnen werken waar dat past). Elk vraagstuk verbinden we aan een partnerpanel; een groepje van de meest betrokken partners bij het betreffende thema die op strategisch niveau meedenken.

De KPI's werken we verder uit (zie bijlage), we verbinden ze aan een helder overzicht op de website en werken aan monitoring van de KPI's en voortgang in het programma. Dat doen we ontwikkelingsgericht zodat leren en verbeteren het doel is. Elk kwartaal laten we met een stoplicht en toelichting zien wat de voortgang is m.b.t. de KPI's. In de kwartaalgesprekken met OCW bespreken we dit en verbinden we het aan interventies en keuzes voor de volgende periode. Steeds staat het onderwijs centraal en verbinden we open leermateriaal aan oplossingen om actuele uitdagingen aan te kunnen pakken. Deze uitdagingen zien we o.a. terug in rapporten zoals die van de Onderwijsraad, de Inspectie van Onderwijs, de strategische agenda's van de sectorraden en ontwikkelingen zoals geïnitieerd door het Ministerie van OCW. Maar ook in de ambities van andere programma's zoals Ontwikkelkracht, Nolai, Edu-V en Npuls en in maatschappelijke en technologische ontwikkelingen zoals een snel veranderende arbeidsmarkt onder invloed van generatieve AI, demografie en de invloed van politiek en media.

Naast de aandacht voor inhoud van collecties en het ontsluiten ervan door leraren, zien we dat het nodig is om meer bekendheid te geven aan open leermateriaal en de voordelen ervan. Dat vraagt om strategische keuzes, een gericht communicatieplan en campagnes/marketing gericht op scholen, maar ook op lerarenopleidingen.

Er zijn twee belangrijke ambities voor 2023-2024:

1 Positie verwerven

We zorgen ervoor dat open leermateriaal een volwaardige optie is voor leraren (teams) en scholen. Dat doen we door meer ervaring op te doen, door open leermateriaal te verbinden aan oplossingen voor onderwijsvraagstukken, de infrastructuur te verbeteren en door de kennis over het werken met open leermateriaal te ontwikkelen, versterken en te valideren. Daarnaast geven we bekendheid aan het werken met open leermateriaal door inspirerende voorbeelden, waardevolle informatie en passende opties.

2 Leraren en didactisch handelen

Oplossingen voor het werken met open leermateriaal die we ontwikkelen en delen, zijn primair gericht op de leraar in drie rollen: uitvoerder van het onderwijs, samensteller van onderwijs en ontwikkelaar van onderwijs. We sluiten aan bij de vraagstukken waar zij (met hun collega's) tegenaan lopen en de ontwikkelingen die in scholen spelen. Daarbij richten we ons niet alleen op de innovatieve leraren die materiaal ontwikkelen, maar juist ook op leraren die bij de uitvoering van het onderwijs en keuzes die ze maken, een waardevolle optie kunnen hebben met open leermateriaal. Ook richten we ons op het versterken van schoolontwikkeling en mogelijkheden met open leermateriaal voor kwaliteitsverbetering. Met lerarenopleidingen verkennen we hoe ook toekomstige leraren vertrouwd raken met het werken met open leermateriaal in de drie genoemde rollen. We sluiten aan bij actuele ontwikkelingen zoals de herijking van de kerndoelen en het bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen.

Alleen ga je sneller, maar samen komen we verder.

Daarom kiezen we in 2023-2024 voor de volgende interventies en aanpak:

- We werken in het programma IOL vanuit vier onderscheidende maar samenhangende thema's vanuit vraagstukken die afgeleid zijn van deze kernvraag: hoe kan het werken met open leermateriaal een impuls geven aan oplossingen voor actuele onderwijsvraagstukken op school, bij besturen en in de sector(en) en wat betekent dat voor de rol van de leraar, de manier van werken op scholen, de rol van schoolbesturen/management, het aanbod van open leermateriaal, de infrastructuur en de benodigde kennis?
- We versterken de partnerstrategie door het creëren van heldere verwachtingen, succesvolle samenwerking en duurzame borging. Aan elke deelvraag is een PartnerPanel gekoppeld. Zij geven de coördinatoren en/of programmamanager gevraagd of ongevraagd advies, input en feedback en participeren in één of meerdere werkpakketten binnen die deelvraag. Ook fungeren zij als ambassadeur naar de eigen organisatie (door verbindingen te leggen) en in hun externe netwerk (via nieuwsbrieven, social media, bijeenkomsten etc.). Elke partner is zo betrokken bij minimaal één thema.
- We richten ons op de rol van de leraar: van uitvoerder naar samensteller, ontwerper en regisseur van onderwijs. Vanuit deze persona's verbinden we onze activiteiten met specifieke docentrollen en oplossingen voor vraagstukken die zij vanuit die rol hebben. Hierbij staan curriculum- en kwaliteitsbewustzijn centraal.
- We werken aan kennis, bekendheid en zichtbaarheid over open leermateriaal in brede zin.
- We verbinden met bestaande ontwikkelingen zoals andere Groeifondsprogramma's en innovaties in po, vo, go en bij lerarenopleidingen.

Deelvragen en thema's

In de komende periode gaan we ons verder richten op het realiseren van de ambities. Dit doen binnen vier samenhangende thema's middels focus, opschaling, versterking en het oppakken van nieuwe initiatieven die bijdragen aan antwoorden op deze deelvragen:

Thema 1: Opschaling in gebruik

Hoe realiseren we opschaling in het gebruik van open leermateriaal in het gehele funderend onderwijs vanuit initiatieven die op scholen plaatsvinden?

Thema 2: Regie op open

Hoe zorgen we voor kwalitatief goed materiaal dat bruikbaar en toepasbaar is voor alle onderwijsdoeleinden en dat op verschillende manieren ingezet kan worden?

Thema 3: Infrastructuur versterken

Hoe zorgen we ervoor dat open leermateriaal toegankelijk, beschikbaar en vindbaar is vanuit verschillende perspectieven van leraren, scholen en besturen, ouders, leerlingen en derden?

Thema 4: Onderbouwen met kennis en kunde

Hoe zorgen we voor kennisontwikkeling over open leermateriaal en een stevige monitoring van het programma IOL met als doel om evidence-informed te werken en de kwaliteit van materiaal en processen blijvend te versterken?

5

Ambities per thema Q4 2023 en heel 2024

In dit hoofdstuk beschrijven we de onderdelen waar het IOL-programma komend schooljaar op inzet. Deze programmaonderdelen zijn tot stand gekomen op basis van de bevindingen van afgelopen jaar en richten zich op een aantal niveaus. De juiste mix van deze onderdelen, met daarbinnen verschillende interventies, zorgt ervoor dat aan de slag gaan met open leermateriaal zowel laagdrempelig als effectief is. De interventies die worden benoemd binnen de onderdelen spelen in op de huidige situatie en kunnen in de toekomst worden aangepast op basis van nieuwe ervaringen.

De deelvragen en bijbehorende projecten verbinden we aan de inzet van partners en aan de capaciteit van het programmabureau. Zo dragen we in alles bij aan het realiseren van de ambities.

KPI's

Bij de start van het programma Impuls Open Leermateriaal (IOL) zijn KPI's geformuleerd die de kwantitatief te beoordelen voortgang van het programma laten zien. Dit document is een uitwerking van deze KPI's in interventies en indicatoren zodat de monitoring van het programma in activiteiten en processen georganiseerd kan worden en elk kwartaal een heldere update kan plaatsvinden met betrekking tot de voortgang, gemeten via de KPI's.

Deze KPI's zijn niet slechts een cijfer, getal of stoplicht; er hoort een verhaal bij. Dat betekent dat wij de cijfers altijd zullen aanvullen met ontwikkelingen, voorbeelden en interventies. De KPI's laten ons zien wat succesvolle toepassingen zijn en wat onze verbeterpunten zijn. Ook die brengen we in beeld en nemen we mee in de rapportages en gesprekken die we voeren met de opdrachtgever(s) over (tussen)opbrengsten en voortgang. Zie de Bijlage voor een nadere uitwerking.

Thema 1:**Opschaling in gebruik (voorheen programmalijn 1 en 2)**

Deelvraag: Hoe realiseren we opschaling in het gebruik van open leermateriaal in het gehele funderend onderwijs vanuit initiatieven die op scholen plaatsvinden?

Bij deze deelvraag staan de projecten, pilots en andere initiatieven op/van scholen centraal; hoe vergroten we hierdoor de impact van het gebruik van open leermateriaal, juist ook bij scholen die nog niet actief werken met open leermateriaal?

Draagt bij aan de realisatie van KPI:

- 3. Aantal scholen betrokken
- 4. Waardering betrokken scholen
- 6. Aantal betrokken leraren
- 7. Waardering train-de-trainer

(zie bijlage voor het volledige overzicht van KPI's)

Werkpakket 1: Vernieuwende initiatieven

- Begeleiden van pilots (pilotronde 1 t/m 3) en scholen die via de DUS-I regeling (vanaf 24/25) aan de slag gaan met open leermateriaal.
- We zorgen voor ondersteuning en facilitering van scholen en leraren die participeren in de vernieuwende initiatieven, zodat het van en met elkaar leren optimaal ingezet wordt.
- Naast de pilots stimuleren, organiseren en faciliteren we andere initiatieven die gezamenlijk de reikwijdte van de inzet van open leermateriaal omvatten; qua vakinhoud, doelgroepen, onderwijsconcepten of (andere) oplossingen voor onderwijsvraagstukken.

Werkpakket 2: Open LeerProgramma

- We bieden mogelijkheden voor professionalisering rondom het thema 'leraren als uitvoerder, samensteller en ontwikkelaar van onderwijs'; hierbij betrekken we partners, andere belanghebbenden en experts.

Werkpakket 3: Operatie Vliegwiel

- We gaan de (tussen)opbrengsten vanuit de initiatieven ophalen en op inspirerende manieren delen met het werkveld, bijvoorbeeld in een online toolbox op www.openleermateriaal.nl en via het Open Leerprogramma. Ook gaan we middels Wikiwijs Zoeken, de nieuwsbrief en de community-omgeving voorbeelden van mooi (nieuw) open lesmateriaal in de spotlight zetten.

Thema 2:**Regie op open (voorheen programmaliijn 3)**

Deelvraag: Hoe zorgen we voor kwalitatief goed materiaal dat bruikbaar en toepasbaar is voor alle onderwijsdoeleinden en dat op verschillende manieren ingezet kan worden?

Hierbij gaat het niet alleen om het ontwikkelen van nieuwe collecties en verbeteren van bestaande collecties, maar ook over duurzame oplossingen om dit blijvend te kunnen doen (mogelijk in combinatie met lesmateriaal van educatieve uitgeverijen).

Draagt bij aan de realisatie van KPI:

- 8a. Aantal collecties
- 8b. Gebruik van collecties

(zie bijlage voor het volledige overzicht van KPI's)

Werkpakket 4: Portfolio en kwaliteit

- We schrijven een verkenning over de belangrijkste onderwijsuitdagingen voor de komende 10 jaar. Dat doen we op het niveau van leerlingen, leraren, scholen, schoolbesturen en sectoren en vanuit alle strategische documenten rapporten en inzichten die hierover al beschikbaar zijn. Gekoppeld aan deze uitdagingen, beschrijven we hoe er met open leermateriaal bijgedragen kan worden aan oplossingen. We onderbouwen vraagstukken en oplossingen met kennis vanuit wetenschap, beleidsnotities en de praktijk.
- We ontwikkelen, mede op basis van de verkenning en inzichten vanuit Thema 1, een plan voor de ontwikkeling van kwaliteitscriteria voor open leermateriaal (ontwikkelen, delen en gebruiken) en strategieën voor de implementatie en toepassing, aansluitend bij inzichten vanuit onderzoek (Thema 4).

- We vertalen lessen vanuit Thema 1 naar randvoorwaarden en keuzes voor het aanbod van open leermaterialen.
- We maken een plan voor het ontwikkelen van aanbod, leidend tot een publiek open onderwijsaanbod-portfolio voor het funderend onderwijs (aansluitend bij de herijkte kerndoelen en vragen vanuit het onderwijs) en werken dit verder uit met partners en andere organisaties door collecties te ontwikkelen en te verbeteren.
- We schrijven een position paper vanuit een eenduidige en onderbouwde definitie van open leermateriaal en vormen van deels open leermateriaal, inclusief voordelen, risico's en voorbeelden en een groeimodel om in scholen toe te werken naar volledig open leermateriaal (fasering).

Werkpakket 5: Duurzame businessmodellen

- We doen een verkenning naar duurzame businesscases voor het ontwikkelen van kwalitatief goed open leermateriaal, gekoppeld aan scenario's en businessmodellen.
- We houden ons bezig met juridische vraagstukken rondom de inzet van open leermateriaal als publieke alliantie en ontwikkelen een Q&A hierover.

Thema 3:**Infrastructuur versterken (voorheen programmaliijn 4)**

Deelvraag: Hoe zorgen we ervoor dat open leermateriaal toegankelijk, beschikbaar en vindbaar is vanuit verschillende perspectieven van leraren, scholen en besturen, ouders, leerlingen en derden?

Draagt bij aan de realisatie van KPI:

- 9. Gebruik Wikiwijs Maken
- 10. Infrastructuur verbeteren

(zie bijlage voor het volledige overzicht van KPI's)

Het Nederlandse open ecosysteem rondom distributie van (open) leermateriaal is een optelsom van de infrastructuur die door Kennisnet, Surf en diverse partners aangeboden wordt. Deze bevat dus ook alle infrastructuur die binnen IOL wordt doorontwikkeld, zoals Wikiwijs en de Leermiddelensuite. Een goede infrastructuur voor open leermaterialen is een belangrijke voorwaarde voor kwantitatief en kwalitatief gebruik. Om bovenstaande vraag te beantwoorden zetten we in Q4 2023 en 2024 de volgende stappen:

Werkpakket 6: Optimalisatie Wikiwijs en de Leermiddelensuite**Eindgebruikers**

- Aan de hand van ervaring en inzichten van de pilots in thema 1 en partners binnen het programma, maken we een lijst van wensen en prioriteiten en voeren interventies uit om gebruik te verhogen en de dienstverlening te verbeteren.
- We ontwikkelen nieuwe toepassingen van Wikiwijs zoals Wikiwijs Toetsen waar open toetsen gemaakt en gedeeld kunnen worden.

- We richten ons op het beter faciliteren van teams (itt individuele bijdragers) middels de teamfunctionaliteiten in Wikiwijs, het community platform en andere componenten van de infrastructuur.
- We verwerken de input vanuit de kwaliteitsonderzoeken en opgedane inzichten in het programma en verbeteren de onderdelen van het Wikiwijs en de Leermiddelensuite om inzicht in en kwaliteit van (het gebruik van) open leermiddelen te vergroten.
- We gaan een actief communicatiebeleid voeren m.b.t. bekendheid en beeldvorming rondom het applicatie-aanbod.

De Leermiddelensuite en de Contentketen

- We verwerken en ontwikkelen inzicht in digitaal zoekgedrag van leraren en huidige vindplaatsen en kijken hoe we hier met de beschikbare data onze dienstverlening kunnen verbeteren.
- We richten ons op de integratie van metadata met de OpenAPI van het SLO. Daarnaast richten we ons op de volgende stap in metadata waarin we kijken in hoeverre we makkelijker kunnen koppelen, integreren en genereren.

Werkpakket 7: Ecosysteem distributie

- We ontwikkelen scenario's voor de distributie: op welke manieren wordt leermateriaal ontsloten en hoe richten we dit logisch en werkbaar in? Hoe ziet het ecosysteem van distributie van open leermateriaal in combinatie met gesloten materiaal er op dit moment en idealiter uit?
- We versterken verbindingen met andere ontwikkelingen en gremia zoals Edu-V, SURF, andere groeifondsprogramma's in funderend onderwijs, mbo en ho.

Thema 4:**Onderbouwen met kennis en kunde (voorheen programmalijn 5)**

Deelvraag: Hoe zorgen we voor kennisontwikkeling over open leermateriaal en een stevige monitoring van het programma IOL met als doel om evidence-informed te werken en de kwaliteit van materiaal en processen blijvend te versterken?

Om ervoor te zorgen dat kennis over (het werken met) open leermateriaal beschikbaar is en blijft, ontwikkelen we activiteiten om dit stevig en blijvend een plek te geven. Dat doen we onder andere in een 'Open Lab'.

Draagt bij aan de realisatie van KPI:

- 1. Programma in control
- 2. Samenwerking in IOL

(zie bijlage voor het volledige overzicht van KPI's)

Werkpakket 8: Evidence-informed werken en beleid ontwikkelen met open leermateriaal

- Het programma Impuls Open Leermateriaal wordt in alle thema's gemonitord met als belangrijke vragen: doen we de dingen goed en doen we (nog) de goede dingen? Met andere woorden: hoe krijgen we grip op de maatschappelijke impact van IOL en wat is ervoor nodig om dat te versterken? Dit draagt niet alleen bij aan interne verantwoording, maar biedt ook inzichten in prioritering en aanpak voor de sector en draagt bij aan kennis over evidence-informed werken aan complexe onderwijsvraagstukken.
- Om evidence-informed aan de slag te gaan met open leermateriaal in de school, binnen bestuur en in de sector, worden stevige verbindingen gelegd en initiatieven opgezet met stakeholders die (nog) niet bij de partnergroep behoren en bij al bestaande websites, zoals NRO, CLU, Unesco, SURF, de vraagbaak online onderwijs, Ontwikkelkracht, Kennisrotonde en onderwijs-

kennis.nl en andere relevante organisaties. Maar ook met interessante ontwikkelingen die impact hebben op het onderwijs, zoals AI.

- We faciliteren en adviseren schoolbesturen bij het evidence-informed inzetten van open leermateriaal bij strategische ambities en bij het opstellen van beleid voor de inzet van open leermateriaal.

Werkpakket 9: Open leermateriaal en lerarenopleidingen

- Rondom lerarenopleidingen en open leermateriaal worden verschillende activiteiten opgezet, gekoppeld aan curriculumbewustzijn, studenten leren werken met open leermateriaal, verbindingen met herijking kerndoelen en bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen/werken vanuit leeruitkomsten.

Werkpakket 10: Kennisontwikkeling door onderzoek

- Er wordt een visie ontwikkeld over de rol van wetenschappelijk onderzoek en praktijkonderzoek rondom (werken met) open leermateriaal, gekoppeld aan een onderzoeksagenda voor IOL. Bijvoorbeeld samenwerking met lectoraten, aansluiten bij onderzoeksagenda's, flankerend onderzoek, samenwerken met studenten en lerarenopleidingen etc. Ook worden activiteiten hieromtrent opgezet.
- Kennis over implementatie en verandering krijgt een plek in het programma zodat scholen optimaal inzicht hebben in succesvolle strategieën om open leermateriaal te integreren in het onderwijs. Dit doen we door te leren van de pilots en één of meerdere roadmaps te maken over hoe scholen met open leermateriaal kunnen (gaan) werken, in afstemming met werkpakket 1.

6

Programma- management

Het programmabureau heeft als doel om de regie te voeren op het realiseren van de ambities, de voortgang te monitoren, intern en extern te verantwoorden en meerwaarde te creëren door het (doen) uitvoeren van de projecten. Daarnaast is het programmabureau verantwoordelijk voor communicatie, partnerstrategie en verbindingen tussen de programmalijnen.

Draagt bij aan de realisatie van KPI:

- 1. Programma in control
- 2. Samenwerking in IOL
- 5. Bekendheid met Open Leermateriaal

(zie bijlage voor het volledige overzicht van KPI's)

Het programmateam bestaat schooljaar 2023-2024 uit:

- Programmamanager (0,8 fte)
- Programmasecretaris (0,8 fte)
- Ondersteuning programmateam (0,8 fte)
- Strategisch communicatieadviseur (0,8 fte)
- Websitebeheer (0,4 fte)
- Verbinder (tussen thema's en werkpakketten: 0,6 fte)
- Vier thema-coördinatoren (2 fte)

Belangrijke ambities voor het programmateam voor Q4 2023 en 2024:

- Partnerstrategie ontwikkelen en uitvoeren: verbindingen versterken, bijdragen verhelderen, verantwoording middelen, aansluiten van en samenwerken met andere partners, netwerk open leermaterialen opzetten.
- Niet alleen de deelnemende leraren, schoolleiders en bestuurders van de pilots zijn ambassadeurs van open leermateriaal. Ook zetten we 'Vrienden van Open' op, bestaande uit experts in het onderwijs en daarbuiten die kennis hebben over het (mogelijk) inzetten van open leermateriaal. Dit start in 2023 met een Open Diner

- Communicatie: contentstrategie, website, oogstmomenten pilots en communicatieproducten ontwikkelen (vanuit tussenopbrengsten), artikelen produceren, nieuwsbrief, interne communicatie (gebruik MS Teams). Ook in groter verband keuzes maken m.b.t. website in relatie tot wat er al is en andere (groeifonds)programma's.
- Disseminatie: Vanuit het programma participeren we in netwerken, op conferenties, schrijven we position papers en zijn alle partners actief in het impliciet en expliciet uitdragen van de ambities en oplossingen via hun eigen communicatiekanalen. Partners schrijven inhoudelijke content en delen dit met de andere partners in het programma IOL. Zo draagt eenieder bij aan kennisontwikkeling en maximaliseren we de kennisdeling binnen programma en binnen het funderend onderwijs.
- Vanuit de thema's delen we (tussen)opbrengsten, procesaanpak, onderbouwing, kerndocumenten en goede voorbeelden via www.openleermateriaal.nl. Deze website wordt steeds doorontwikkeld om zo actueel en schaalbaar te blijven. Belangrijke elementen zijn de community, de pilots, een toolbox en een kennisbank.
- Governance inrichten en PDSA-cyclus (Plan - Do - Study - Act) vormgeven: evaluaties, rapportages en verantwoordingsmomenten voorbereiden, organiseren, uitvoeren, conclusies trekken uit de monitoring, verbeteringen doorvoeren, risico-analyse, interventies uitvoeren, escaleren, opschalen, afschalen, focus kiezen.
- Optimale inzet mensen en middelen: financiële sturing, bemensing, afstemming met Kennisnet als penvoerder, aansturen op duurzame impact.
- Aandacht binnen het programma voor publieke waarden: rechtvaardigheid (waaronder inclusiviteit en duurzaamheid), menselijkheid en autonomie.

Bijlage 1 Monitoring KPI's

Operationalisering

De eerder opgestelde KPI's zijn uitgewerkt in de volgende interventies voor de periode Q4 2023 en 2024. Daarna worden de KPI's en wijze van uitwerking onder de loep genomen en verbonden aan de vervolgo opdracht (als we na 2024 verder kunnen).

KPI	acties	toegewezen aan	aanvullingen
1. Programma in control	<ul style="list-style-type: none"> - Programmastructuur op papier; - Werkplan 23-24; - Helderere begroting en partnerafspraken (overeenkomsten en activiteitenplannen); - Duidelijkheid in governance en rol partners; - PDSA-cyclus (leren en verbeteren) gekoppeld aan kwartaalevaluaties en in de uitvoering van de thema's; - Opzetten PartnerPanels; - Methodiek monitoring ontwikkelen en uitvoeren. 	Programma-management Coördinator thema 4	Check op documenten
2. Samenwerking in IOL	<ul style="list-style-type: none"> - Intern tevredenheidsonderzoek (methodiek via Thema 4) nov 2023, nov 2024; - Partnerevaluatie nov 2023 en nov 2024. 	Programma-management, Coördinator thema 4	Meetbaar in rapportcijfer Ontwikkelen survey
3. Aantal scholen betrokken	<ul style="list-style-type: none"> - Deelnemers aan de pilots (ronde 1 t/m 3): in kaart brengen september 2023; - Voorlopersscholen: in kaart brengen elk kwartaal; - Deelnemers aan OpenLeer-Programma (vanaf 1 januari 2024); - Aanvragen/participanten DUS-I regeling (check na aanvraagronde 1, vervolgaanvraagronde 1, vervolgaanvraagronde 2); - Welke scholen zijn niet betrokken bij thema 1 maar wel bij (één van de) andere thema's. 	Coördinator thema 1	Check op dubbelingen Verdeling in po - go - vo

KPI	acties	toegewezen aan	aanvullingen
4. Waardering betrokken scholen	<ul style="list-style-type: none"> - Tevredenheidsonderzoek pilots (pilotronde 1 t/m 3) nov 2023 en nov 2024 (inclusief regeling). 	Coördinator thema 1	Ontwikkelen survey
5. Bekendheid met Open Leermateriaal	<ul style="list-style-type: none"> - Als startpunt: aantal betrokken scholen bij KPI 3; - Activiteiten in kaart en bereik (bv conferenties, artikelen, website-bezoek). 	Programma-management	Verdeling po - go - vo
6. Aantal betrokken leraren	<ul style="list-style-type: none"> - Overzicht activiteiten in IOL waar leraren bij betrokken zijn; - Plan voor vervolg op pilots (netwerk/hub). 	Coördinator thema 1	
7. Waardering train-de-trainer	<ul style="list-style-type: none"> - Opzet train-de-trainerprogramma (september 23) en cijfers deelname; - Beoordeling deelnemers aan de train-de-trainer (na elke training). 	Coördinator thema 1	Beoordelingsformulier maken
8a. Aantal collecties	<ul style="list-style-type: none"> - Portfolioplan (beoogde aantallen: nieuw/verrijkt) september 2023; - Aantallen in beeld (elk kwartaal): via Wikiwijs/andere kanalen. 	Coördinator thema 2	
8b. Gebruik van collecties	<ul style="list-style-type: none"> - Steekproeven met geselecteerde collecties; - Data-analyse van Wikiwijs; - Data van collecties die via andere distributiekkanalen gedeeld worden; - Monitoring gebruik nieuw geplaatste collecties. 	Coördinator thema 2	
9. Gebruik van Wikiwijs Maken	<ul style="list-style-type: none"> - Stimuleren van gebruik (vanuit projecten in alle thema's): kwartaalbeschrijvingen; - Analytics per kwartaal. 	Coördinator thema 3	
10. Infrastructuur verbeteren	<ul style="list-style-type: none"> - Optimalisatieplan Wikiwijs en voortgang: elk kwartaal; - Plan voor overige distributiemodellen en voortgang: elk kwartaal. 	Coördinator thema 3	Format voor voortgang maken

Proces

- Programmasecretaris voert regie op monitoring;
- Themacoördinator wordt toegewezen aan kpi en zorgt voor input;
- In programmateam wordt concept besproken en aangevuld waar nodig;
- In een stoplichtrapportage (door programmasecretaris en programmamanager) wordt elk kwartaal de voortgang zichtbaar gemaakt, aangevuld met onderbouwing, toelichting, voorbeelden en voorgenomen interventies op basis van deze inzichten;
- Op de afgesproken momenten worden de resultaten gerapporteerd door de programmamanager aan OCW, met een toelichting op het al dan niet behalen van de beoogde opbrengst.

openleermateriaal.nl